

Liikenteenohjauslaitteet

TRAFICOM/163546/03.04.03.00/2024

Määräyksen tausta ja säädösperusta

Liikenne- ja viestintävirasto on antanut tieliikennelain (729/2018) 70 §:n 4 momentin nojalla määräyksen liikenteenohjauslaitteiden väreistä, rakenteesta ja mitoituksesta (TRAFICOM/101313/03.04.03.00/2022), joka tuli voimaan 15.6.2022. Määräyksellä täydennettiin aikaisempaa Liikenne- ja viestintäviraston määräystä liikenteenohjauslaitteiden väreistä, rakenteesta ja mitoituksesta (TRAFICOM/438684/03.04.03.00/2019), joka tuli voimaan samanaikaisesti uuden tieliikennelain voimaantulon kanssa 1.6.2020. Määräykseen ja sen taulukkoliitteisiin tehtiin joitakin sieltä vielä puuttuvia lisäyksiä sekä tarkennettiin sitä joillakin teknisillä yksityiskohdilla. Vuonna 2020 voimaan tullessa määräyksessä oltiin koottu yhteen liikenteenohjauslaitteiden teknisiä ominaisuuksia koskeva sääntely ja annettu tarpeelliset määräykset liikennemerkkien, liikennevalojen ja tiemerkintöjen väreistä, rakenteesta ja mitoituksesta.

Tieliikennelain 2 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan *liikenteenohjauslaitteella* tarkoitetaan liikennevaloa, liikennemerkkiä tai tiemerkintää.

Tieliikennelain 70 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella annetaan tarpeelliset säännökset liikenteenohjauslaitteiden käytöstä. Liikenteenohjauslaitteiden käytöstä annettiin 20.5.2020 valtioneuvoston asetus liikenteenohjauslaitteiden käytöstä (379/2020).

Määräyksenantovaltuus siirtyi aikoinaan Liikennevirastolta Liikenne- ja viestintävirastolle 1.1.2019 voimaan tulleen virastouudistuksen yhteydessä. Liikenteenohjauslaitteita koski tätä ennen liikenneministeriön päätös liikenteenohjauslaitteista (203/1982). Asiaan liittyvää ohjeistusta on lisäksi sisältynyt liikennemerkkien rakenteesta ja pystytyksestä annettuun Liikenneviraston ohjeeseen 20/2013 sekä yksittäisiä määräyksiä muihin Liikenneviraston ohjeisiin. Liikenne- ja viestintäviraston määräysten sisällöt vastaavat osittain liikenneministeriön päätöstä ja Liikenneviraston ohjetta. Vuonna 2020 voimaan tullessa määräyksessä huomioitiin kuitenkin tieliikennelain uudistuksen yhteydessä tehdyt liikenteenohjausta koskevat muutokset, kuten uudet liikennemerkkit.

Lisäksi tieliikennelakia muutettiin aikoinaan lailla tieliikennelain muuttamisesta (1040/2020), joka tuli voimaan 11.1.2021. Lailla tarkennettiin muun ohella määräysvaltuutta koskevaa säännöstä.

Nykyään myös Väylävirasto on antanut ja antaa tarpeen mukaan yksityiskohtaisia, merkki- tai merkkiryhmäkohtaisia ohjeita. Väylävirasto on antanut ohjeen *liikennemerkkien käytöstä maanteilla 29/2023*. Ohjeen mukaisesti liikenteen ohjaukseen käytetään vain tieliikennelain mukaisia liikennemerkkejä, jotta merkin viesti on aina yksiselitteinen ja ymmärrettävä.

Viime päivityksessä 15.6.2023 määräystä täydennettiin tekemällä määräystekstiin ja sen taulukkoliitteisiin sieltä puuttuvia lisäyksiä vaihtuvasisältöisiin liikennemerkkeihin liittyen. Nämä lisäykset koskivat tarkemmin vaihtuvasisältöisten liikennemerkkien vaatimusten osalta standardin SFS-EN 12966, viimeisin versio 12966:2015 + A1:2018, soveltamista, kalvoluokan vaatimuksia ja liikennemerkkin kilven pohjamateriaalia. Mitoitusten osalta lisäykset koskevat vaihtuvasisältöisten liikennemerkkien mittatoleransseja ja kirjasintyyppejä.

Määräyksen soveltamisalaa lisäksi laajennettiin 15.6.2023 päivityksen myötä koskemaan muun ohella raitiovaunuliikenteen ohjauslaitteita, joita koskien määrättiin määräyksen liitteessä 17, perustuen tieliikennelain 70 §:n 5 momenttiin,

jonka mukaan Liikenne- ja viestintävirasto voi antaa määräyksiä raitiovaunuliikenteelle tarkoitetuista muista kuin tieliikennelaissa säädetyistä raitiovaunuliikenteen ohjauslaitteista. Kyseisen liitteen 17 merkkiryhmän R liikenteenohjauslaitteet koskevat käytännössä niin sanottuja pikaraitiovaunuja, ja niiden osalta esimerkiksi nopeusrajoitusten vaihteluja koskevia liikennemerkkejä sekä kyseisten merkkien mitoitusta.

Suomen perustuslain (731/1999) 80 pykälän 2 momentin mukaan muu viranomaisen voidaan lailla valtuuttaa antamaan oikeussääntöjä määrätyistä asioista, jos siihen on sääntelyn kohteeseen liittyviä erityisiä syitä eikä sääntelyn asiallinen merkitys edellytä, että asiasta säädetään lailla tai asetuksella. Perustuslain 80 pykälän yksityiskohtaisten perustelujen mukaan valtuudesta voidaan säätää vain, jos sääntelyn kohteeseen liittyy erityisiä syitä, eikä sääntelyn asiallinen merkitys edellytä, että asiasta säädetään lailla tai asetuksella. Tällainen erityinen syy olisi 80 pykälän 2 momentin perusteluiden mukaan kyseessä lähinnä silloin, kun sääntely koskee teknisiä ja vähäisiä yksityiskohtia, eikä sääntelyyn liity merkittävää harkintavallan käyttöä. Tämän ohella erityiset syyt voivat joskus edellyttää säännösten muuttamista usein ja nopeasti.¹ Perustuslakivaliokunnan lausunnoissa erityisenä syynä on pidetty myös ammatillisia erityispiirteitä ja erityisasiantuntemusta.² Oikeuskirjallisuudessa tyypillisinä esimerkkeinä teknisluontoisesta sääntelystä on pidetty muun muassa rakentamisen teknisiä määräyksiä ja rautatiejärjestelmän opasteita.³

Tällä määräyksellä vahvistetut raitiovaunuliikenteen liikenteenohjauslaitteet täydentävät tieliikennelaissa säänneltyjä liikenteenohjauslaitteita, eivätkä ne sulje pois muiden tarvittavien liikenteenohjauslaitteiden ja opasteiden, kuten liikennevalojen, käyttöä.

Raitiovaunuliikenteen ohjauslaitteista ei ole tällä hetkellä sitovia kansainvälisiä määräyksiä tai Euroopan unionin harmonisoitua sääntelyä. Raitiovaunuliikenteen ohjauslaitteiden osalta määräyksen liitteessä 17 on hyödynnetty soveltuvin osin saksalaisen asetuksen Raitiovaunujen rakentamisesta ja käytöstä (Verordnung über den Bau und Betrieb der Straßenbahnen, BOStrab) liitteen 4 mukaisia raitiovaunuliikenteen ohjauslaitteita.

Liikenne- ja viestintävirasto on antanut erillisen kaupunkiraideliikennemääräyksen (TRAFICOM/52247/03.04.02.00/2023) kaupunkiraideliikenteen osalta, jossa määrätään muun muassa kaupunkiraideliikenteen turvallisuustavoitteisiin, turvallisuusjohtamisjärjestelmään ja toimintavarmuuteen liittyen.

Edellä esitettyjen päivitysten ohella määräyksen liitteisiin tehtiin 15.6.2023 päivityksellä vähäisiä teknisluonteisia lisäyksiä ja muutoksia myös muiden tieliikennemerkkien teknisten yksityiskohtien, kuten mitoituskuvien, osalta.

Nyt tehtävän päivityksen myötä määräyksen liitteitä on tarkoitus täydentää puuttuvilla lisäyksillä ja teknisillä yksityiskohdilla. Tämän lisäksi määräyksen otsikkoa selvennetään, jotta se kuvaisi paremmin määräyksen soveltamisalaa, määräyksen sisältäessä nykyään muun ohella myös raitiovaunuliikenteelle tarkoitettuja liikennemerkkejä. Määräystekstiin tehdään myös päivityksiä standardien uudempien versioiden osalta.

Asiaan liittyviä muita määräyksiä ja säädöksiä

Kielilain (423/2003) 33 §:n 1 momentissa säädetään kilvistä ja paikannimistä sekä julkisesta liikenteestä muun muassa, että viranomaisten kaksikielisessä kunnassa asettamien kilpien, liikennemerkkien ja muiden yleisölle suunnattujen vastaavien opasteiden tekstien on oltava suomen- ja ruotsinkielisiä, jollei kansainvälisen

¹Hallituksen esitys Eduskunnalle uudeksi Suomen Hallitusmuodoksi HE1/1998 vp.

²PeVL 16/2009 vp, s. 4; PeVL 34/2012 vp, s. 3.

³Hautamäki, Veli-Pekka: Normihierarkian joustavuudesta. Teoksessa Juhlajulkaisu Mikael Hidén. Helsinki 2009, s. 184.

käytännön mukaisesti käytetä pelkästään vierasta kieltä tai jollei ole kysymys yksikielisestä toimintayksiköstä. Saamen kielestä kielilain 8 §:ssä säädetään, että saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa ja julkiselle vallalle kuuluvaa tehtävää muutoinkin hoidettaessa säädetään erikseen.

Saamen kielilain (1086/2003) 3 §:ssä saamen kielellä tarkoitetaan inarinsaamen, koltansaamen tai pohjoissaamen kieltä käytetystä kielestä tai pääasiallisesta kohderyhmästä riippuen. Edelleen pykälässä saamelaisten kotiseutualueella tarkoitetaan saamelaiskäräjästä annetun lain (974/1995) 4 §:ssä tarkoitettua saamelaisten kotiseutualuetta. Saamelaisten kotiseutualueella tarkoitetaan tässä pykälässä Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntien alueita sekä Sodankylän kunnassa sijaitsevaa Lapin paliskunnan aluetta. Saamen kielilain 8 §:n 2 momentissa säädetään muun muassa, että viranomaisen ilmoitukset, kuulutukset ja julkipanot sekä muut yleisölle annettavat tiedotteet sekä opasteet on saamelaisten kotiseutualueella laadittava ja annettava myös saamen kielellä. Pykälän 4 momentin mukaan ne on annettava myös saamen kielellä, milloin ne pääosin koskevat saamelaisia tai milloin siihen muuten on erityistä syytä. Saamen kielilain 26 §:ssä säädetään lisäksi, että saamelaiskäräjillä on saamen kielen toimisto, jonka tulee sijaita saamelaisten kotiseutualueella.

Tieliikennelain 71 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan liikenteenohjauslaitteen asettaa kadulle ja muulle kunnan hallinnoimalle tielle kunta. Kyseisen lainkohdan yksityiskohtaisten perustelujen mukaan kunta päättää liikenteenohjauslaitteen asettamisesta esimerkiksi torille, pysäköintialueelle tai muulle yleisesti käytetylle kunnan hallinnoimalle tielle.⁴

Saman lain 71 pykälän 4 momentin mukaan Poliisi tai se, jolla on oikeus asettaa liikenteenohjauslaite, saa myös poistaa lain vastaisesti asetetun liikenteenohjauslaitteen. Poliisi valvoo tieliikennelain 181 pykälän mukaan lain noudattamista.

Määräyksen valmistelu

Määräykseen tehtävät päivitykset on valmisteltu Liikenne- ja viestintävirastossa virkатыönä. Määräyksen valmistelussa on tehty yhteistyötä Väyläviraston kanssa. Määräyksen kaikki liitteet sekä niiden tekniset mitoituspiirustukset on valmisteltu pääosin ostopalveluna.

Määräyshankkeen aloittamisesta, lausuntokierroksesta ja määräyksen antamisesta viestitään Liikenne- ja viestintäviraston verkkosivuilla. Tämän lisäksi keskeisimpiä sidosryhmiä tiedotetaan erikseen määräyshankkeen valmistelun vaiheista sähköpostitse tieliikenteen ja kaupunkiraideliikenteen sidosryhmälistalle ilmoittautuneille ja muille tiedossa oleville yhteyshenkilöille.

Määräysluonnos ja valmis määräys ilmoitetaan Euroopan komissiolle teknisiä määräyksiä ja tietoyhteiskunnan palveluja koskevia määräyksiä koskevien tietojen toimittamisessa noudatettavasta menettelystä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2015/1535 (ent. 98/34/EY) mukaisesti.

Määräysluonnos lähetettiin ulkoiselle lausuntokierrokselle x.x.2024, siten että lausuntoaika päättyi x.x.2024. Lausuntopyyntö julkaistiin osoitteessa lausuntopalvelu.fi ja Liikenne- ja viestintäviraston internet-sivuilla.

Lausuntopalaute

Määräykseen tuli sidosryhmiltä lausuntoja seuraavasti:

⁴Hallituksen esitys eduskunnalle tieliikennelaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi HE 180/2017 vp.

Muutokset ja arvio määräyksen vaikutuksista

Määräykseen tehtävät muutokset ovat lähinnä vähäisiä ja teknisluonteisia. Muutosten vaikutukset asiakkaiden toimintaan johtuvat määräyspäivityksen myötä toteutetuista liikenteenohjauslaitteisiin tehtävistä teknisistä uudistuksista.

Määräyksellä on vähäisiä vaikutuksia liikenteenohjauslaitteiden valmistajien ja liikenteenohjauksen suunnittelua harjoittavien yritysten toimintaan, joiden on valmistettava tuotteensa päivitetyn määräyksen vaatimusten mukaisesti. Uudenlaisiin liikenteenohjauslaitteisiin siirtymisestä voi seurata vähäisiä kustannuksia.

Määräys vaikuttaa viranomaisten toimintaan siten, että kaikkien Suomen tienpitäjien tulee toimia tehtävässään määräyksen päivitettyjen vaatimusten mukaisesti.

Liikennemerkkit, liikennevalot ja tiemerkinnot ohjaavat vakiintuneesti liikennettä, ja yhdenmukaistetuilla liikenteenohjauslaitteilla arvioidaan olevan yhteys liikenneturvallisuuteen, johon määräyksellä pystytään vaikuttamaan. Määräyksen on myös tarkoitus selkeyttää toimintaympäristöä.

Määräyksen teknisillä vaatimuksilla vaikutetaan osaltaan liikenteenohjauslaitteiden havaittavuuteen tienkäyttäjille. Liikenteenohjauslaitteiden oikea-aikainen havaitseminen on yksi turvallisen liikennekäyttämisen edellytys.

Määräyksellä ei arvioida olevan vaikutuksia ympäristöön, esteettömyyteen eikä tasa-arvoon.

Yksityiskohtaiset perustelut**1 Määräyksen soveltamisala**

Määräyksen soveltamisalaa laajennettiin viime päivityksen yhteydessä 15.6.2023 koskemaan muiden liikenteenohjauslaitteiden lisäksi raitiovaunuliikenteen ohjauslaitteita.

Tällä määräyksellä Liikenne- ja viestintävirasto antaa tieliikennelain (729/2018) 70 §:n 4 momentin nojalla tarkemmat määräykset liikenteenohjauslaitteiden väreistä, rakenteesta ja mitoituksista. Lisäksi virasto vahvistaa saman lain 70 §:n 5 momentin nojalla raitiovaunuliikenteen ohjauslaitteet ja niiden mitoituksen määräyksen liitteessä 17.

3 Liikennemerkkit**3.1 Tieliikennelain mukaisten liikennemerkkien rakennetta koskevat yleiset vaatimukset**

Määräykseen tehdyn 15.6.2023 päivityksen yhteydessä kohdan 3.1.1 Standardin soveltaminen alle lisättiin uusi kohta vaihtuvaisältöisten liikennemerkkien vaatimukseen liittyen. Kohdassa määrätään, että vaihtuvaisältöisten liikennemerkkien tulee täyttää standardin SFS-EN 12966 vaatimukset tienpitäjän määrittelemässä laajuudessa.

Standardin SFS-EN 12966 viimeisin versio 12966:2015 + A1:2018 ei ole harmonisoitu, ja näin ollen sitä noudatetaan vain siltä osin, kun se ei ole ristiriidassa harmonisoidun standardin kanssa.

CE-merkintää ei voida antaa tällä hetkellä kuin SFS-EN 12966-1:2005 +A1:2009 kanssa, joka on harmonisoitu versio.

Määräyksen kohdan 3.1.2 Kalvoluokan vaatimukset alle lisättiin uusi kohta vaihtuvaisältöisten liikennemerkkien vaatimukseen liittyen. Kohdassa määrätään, että kalvoluokan vaatimukset koskevat myös vaihtuvaisältöistä liikennemerkkiä, jos vaihtuvuus on toteutettu mekaanisesti (esimerkiksi prismamerkki) tai liikennemerkki

on sisältä valaistu (valolaatikko). Kalvoluokan vaatimukset eivät koske itsevalaisevalla tekniikalla toteutettua vaihtuvasisältöistä liikennemerkkiä (esimerkiksi LED-merkki).

Määräyksen kohdan 3.1.3 Liikennemerkkin kilven pohjamateriaali alle lisättiin uusi kohta vaihtuvasisältöisten liikennemerkkien vaatimuksiin liittyen. Kohdassa määrätään, että vaihtuvasisältöisessä liikennemerkissä, joka on toteutettu itsevalaisevalla tekniikalla (esimerkiksi LED-merkki), merkkipinnan ulkopuolisen osuuden tulee olla mattamusta.

3.2 Tieliikennelain mukaisten liikennemerkkien mitoitus

Määräykseen tehdyn 15.6.2023 päivityksen yhteydessä kohdan 3.2.2 Liikennemerkkien mittatoleranssit alle lisättiin uusi kohta vaihtuvasisältöisiin liikennemerkkien mitoitukseen liittyen. Kohdassa määrätään, että vaihtuvasisältöisessä liikennemerkissä tienpitäjä voi hyväksyä merkkipinnalle edellä mainittua suuremman toleranssin ylöspäin, jos se esimerkiksi näyttöteknisistä syistä on perusteltua. Vaihtuvasisältöisessä liikennemerkissä myös merkkipinnan ulkopuolelle jäävä toleranssiosuus voi olla suurempi ja itsevalaisevassa merkissä (esimerkiksi LED-merkki) näyttöalue saa olla eri muotoinen kuin merkin merkkipinta (esimerkiksi pyöreä tai kolmion muotoinen merkki voidaan tehdä nelikulmion muotoiseen näyttöön).

Määräyksen kohdan 3.2.3 Liikennemerkkien kirjasin ja kirjainvälit alle lisättiin uusi kohta vaihtuvasisältöisiin liikennemerkkien mitoitukseen liittyen. Kohdassa määrätään, että kirjasintyyppivaatimus koskee myös mekaanisesti toteutettua vaihtuvasisältöistä liikennemerkkiä. Itsevalaisevalla tekniikalla toteutetun liikennemerkkin kirjasintyyppin tulee olla näyttötekniikasta riippuen mahdollisimman lähellä liikennemerkkikirjasintyyppiä.

Määräyksen taulukkoliitteet

Määräyksen taulukkoliitteitä tarkennetaan teknisillä yksityiskohdilla ja sieltä puuttuvilla teknisillä määräyksillä.

Liitteeseen 4 Tieliikennelain merkkiryhmän C liikennemerkkien mitoitus, kiello- ja rajoitusmerkkien osalta tehdään täydennyksiä ja korjauksia liittyen ajoneuvoyhdistelmän suurimpaan sallittuun massaan sekä korjauksia liittyen nopeusrajoituksiin.

Liitteeseen 7 Tieliikennelain merkkiryhmän F liikennemerkkien mitoitus, opastusmerkkien osalta tehdään useampia liitteessä esitettyjä korjauksia ja täydennyksiä.

LIITE 8 Tieliikennelain merkkiryhmän G liikennemerkkien mitoitus, palvelukohteiden opastusmerkkien osalta tehdään täydennys liittyen lisäkilpien H1 mitoittamiseen palvelukohteen opastustaulussa.

LIITE 9 Tieliikennelain merkkiryhmän H liikennemerkkien mitoitus H, lisäkilpien osalta tehdään useampia korjauksia ja täydennyksiä.

Määräyksen voimaantulo

Määräyksen kohdassa 6 määrätään määräyksen voimaantulon ajankohdasta. Määräyksen arvioidaan tulevan voimaan x.x.2024.

Määräyksen aikataulu

Määräyksen arvioidaan tulevan voimaan x.x.2024.

Määräyksen viestiminen

Valmis määräys julkaistaan Liikenne- ja viestintäviraston määräyskokoelmassa Finlex.fi-verkkopalvelussa ja Liikenne- ja viestintäviraston internet-sivuilla.